

Received / Makale Geliş Tarihi 15.09.2023
Published /Yayınlanma Tarihi 30.11.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(101), 3121-3133

Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.10255734

Gülşen Kayacak
<https://orcid.org/0009-0003-8017-3875>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Cemal Anbar
<https://orcid.org/0009-00097553-3868>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Fatih Güler
<https://orcid.org/0009-0003-2047-1280>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Aylin Çetinel
<https://orcid.org/0009-0008-1101-3129>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Beyzat Türkbay
<https://orcid.org/0009-0008-6315-2438>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Murat Abalı
<https://orcid.org/0009-0000-0022-8492>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri¹ Teachers' Views on the Education of Syrian Students

ÖZET

Bu yapılan araştırmada, Denizli merkez ilçelerden biri olan Pamukkale ilçesinde eğitim öğretim faaliyetini devam ettiren iki farklı ve bağımsız ilköğretim okullarında görev yapan ve halen görevlerini sürdüren birinci kademe (ilkokul) öğretmenlerin yabancı uyruklu olarak ülkemizde ikamet eden öğrenciler hakkındaki kendilerine ait kişisel görüşlerini ayrıca eğitim ile ilgili olan düşüncelerini de bu araştırmaya konu edilmiştir. Ülkemize başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere yakın coğrafyamızdan değişik zaman dilimlerinde çok fazla göç olmuştur. Ancak bu göçlerin hiçbirisi Suriye göçleri kadar ülkemizi derinden etkilememiştir. Suriye'den vatanımıza isteyerek veya istemeyerek göç eden bu mültecilerin geldikleri yeni bir ortamda ve farklı kültürel değerlere sahip ülkemizde bir takım zorluklarla karşılaşması gayet doğal bir durumdur. İşte edinilen bu yeni ortamda yetişkinlerin sorunlarının yanında okul çağındaki çocuklara ait birtakım güçlükler yaşanmıştır. Bizim de bu çalışmada konu edindiğimiz nokta eğitim çağındaki çocuklardır. Eğitim çağındaki bu mülteci çocukların hem çevreye uyumu hem de ülkemize ait değerlerin öğrenilmesinde yaşanan güçlükler bu konuya eğilmemizin nedenlerinden biri ve belki de en önemlisidir. Yarınımız olan bu genç yüreklerle bu çalışmamızda ufakta olsa bir katkı verebildiysek kendimizi mutlu görürüz. Kendimize ait bu amacımıza hizmet etmek gayesiyle ülkemizde ikamet eden mültecilerin karşılaştığı eğitim zorluklarını incelemek için bu eğitim kurumlarında görev yapan 30 öğretmenle görüşmeler gerçekleştirdik. Bu görüşmelerde çalışmamızın amacını net bir şekilde öğretmenlere aktardık. Bu çalışmanın neticesinde elde edilmiş olan verilere göre; yabancı uyruklu eğitim gören öğrencilerin kültürlerarası çeşitliliği ortadan kaldırılabileceği amacıyla öncelikle lisan sorununu çözmesi bunun yanında eğitim müfredatının daha esnek olması ve psikolojik destek verilmesinin faydalı olacağı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:Göç, Mülteci, Öğrenci, Öğretmen.

ABSTRACT

The study examined the personal opinions of first class (first class) teachers who continue to serve in two separate and independent primary schools in Pamukkale district, one of the central districts of Denizli, as well as the opinions relating to education about students residing in our country as foreign nationals. There has been a lot of migration to our country, mainly to the countries of the Middle East, over time ranging from our nearest geography. But none of these migrations have affected our country as deeply as the Syrian migrations. It is quite natural for these refugees, who migrate from Syria to our homeland, whether they wish or not, to face a number of challenges in the new environment in which they come, and in our country of different cultural values. In this new environment that has been acquired, the problems of adults and the difficulties of school-age children have come up with. And the point we're dealing with in this study is children of educational age. The difficulties of these refugee children in the educational age in learning both to adapt to the environment and to the values of our country are one of the reasons why we are inclined to this issue, and the most important one. We'll be happy if we can make a small contribution to these young hearts of tomorrow in our work. We interviewed 30 teachers in these educational institutions to study the educational challenges faced by refugees residing in our country in order to serve this purpose that belongs to us. In these discussions, we clearly conveyed the purpose of our work to the teachers. According to the results of this study, it is believed that in order to eliminate cross-cultural diversity among foreign-educated students, the primary goal is to solve the problem of high school, as well as to provide a more flexible curriculum and psychological support.

Keywords:Migration, Refugee, Student, Teacher.

¹Bu makale Doç. Dr. Zeynep Meral TANRIÖĞEN danışmanlığında hazırlanan Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri isimli tezsiz yüksek lisans projesinden izin alınarak üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Mültecilerin statüsüne ilişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü, mültecilere uluslararası ölçekte yasal haklar tanıyan önemli tarihi olayların sonucudur. Bu sözleşme, mültecinin tanımını ana hatlarıyla belirleyen, hak ve görevlerini kapsayan temel hukuki belge görevi görmektedir.

Dünya çapındaki savaşlar, karşılıklı çıkar çatışmaları ve siyasi sebepler aynı zamanda açlığı ve kıtlığı da beraberinde getirerek göç akışlarını tetikleyebilmektedir. Sığınmacılar kendilerine kabul eden ülkelerde siyasetçiler tarafından yük algılanmakta, iktisadi, nitelikli eğitim ve sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar (Pumariaga, vd. 2005).

"Bu sığınmacıların karşılaştığı en büyük sorunlardan birisi iş, eğitim ve maddi destek iken, ülke politikaları uygulandıkça sosyal yardıma bağımlı hale geldiler." (Feuerherm, 2013).

Suriye'deki iç savaş milyonlarca Suriyelinin komşu ülkelere kaçmasına neden oldu. Bu durumdan en çok farklı ülkelere göç eden çocuklar etkileniyor. Türkiye, kritik bir bölgedeki konumu nedeniyle Suriye'deki savaştan en çok etkilenen ülkelerin başında geliyor.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Ekim 2023 tarihinde Türkiye'deki Suriye uyruklu sığınmacıların sayısını açıkladı. Açıklanan rakamlara bakıldığında son beş yılda sığınmacı sayısında çok fazla bir değişikliğin olmadığı açıklandı. Ülkemizdeki kayıtlı Suriyeli sayısı bir önceki aya göre 24 bin 507 kişi azalarak toplam 3 milyon 264 bin 248 kişi oldu. Bu sığınmacıların 1.709.269'u erkeklerden, 1.554.979'u ise kadınlardan oluşuyor.

İçişleri Bakanlığı verilerine göre 0-18 yaş aralığında 831bin 567 Suriyeli bulunuyor. Yani Türkiye'deki kayıtlı Suriyelilerin %47.2'si 0-18 yaş aralığında bulunmaktadır.

Okula gidecek yaştaki tüm çocuklara eğitim vermek gerçekten çok önemlidir. Ülkemizde evlerini terk etmek zorunda kalan bu çocuklara yardım etmeye çalışıyoruz. Farklı okullarda öğrenmeye devam edebilmelerini sağlamak için farklı şeyler yapıyoruz. Bu çalışma, sınıflarında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin ne durumda olduğunu kontrol etmeye yöneliktir. Öğrencilerin yaşadığı sorunların olup olmadığını görmek ve bunları çözmenin yollarını bulmak istiyoruz.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Ülkemizde ikamet eden Suriyeli mültecilerin acil sorununu ele almak amacıyla bu çalışma, sıklıkla yanlış anlaşılan göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramlarının hukuki tanımlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca bu çalışma mültecilerin sınırlarımız içerisinde karşılaştıkları eğitim sorunlarına da ışık tutmayı amaçlıyor. Kapsamlı ve kanıta dayalı bir yaklaşım sağlamak amacıyla temsili örneklem olarak Denizli şehri seçilmiş ve ağırlıklı olarak Suriyeli mültecilerin yaşadığı okullarda görev yapan eğitimcilerle kapsamlı görüşmeler yapılmıştır.

3. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Göçmen öğrencilerin yurt dışında aldıkları eğitim incelenirken yönetici, öğretmen ve öğrencilerin katıldığı çok sayıda çalışma yapılmıştır.

Göçmen öğrencilerin yabancı ülkelerdeki eğitimine odaklanan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar arasında dikkate değer bir bulgu, Rusya'da yükseköğrenim gören Çinli öğrencilerin karşılaştığı zorluklarla ilgilidir.

Bu öğrencilerin karşılaştığı en önemli sorunun dil engeli ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Bu sorunu çözmek için, Rusya'da öğrenim gören yabancı öğrencilerin, genellikle üç aydan bir yıla kadar süren bir süre boyunca Rusça dil eğitimi almaları gerekmektedir (Kosheleva ve diğerleri, 2015).

Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan Latin kökenli öğrencilerin durumları araştırıldığında, Latin kökenli olan öğrencilerin akranlarına göre okula daha geç başladığı ve eğitimlerini tamamlamadan okulu bıraktığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin Amerikan kültürüne uyum sağlamasını kolaylaştırmak amacıyla İngilizce öğretimine önem verilmektedir (Kohler ve Lazarin, 2007).

Almanya'da liseye kayıtlı Türk öğrencilerin kültürel entegrasyonunu teşvik etmek amacıyla müzik derslerinden yararlanmanın oldukça etkili olduğu belirtilmektedir (Bulgan, 2007).

Matthews ve Ewen (2006) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde ikamet eden göçmen çocukların okul öncesi eğitimine odaklanan bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada bu yaş grubundaki göçmen aileler için okul öncesi eğitimin önemi vurgulandı ve bu eğitimin uygulanmasına yönelik öneriler sunulmaktadır.

Önceki çalışmalarda eğitim sistemimizin Suriyeli mülteci/sığınmacı öğrenciler üzerindeki etkisi açıklanmaya çalışılmıştı. Ayrıca öğretmenlerin Suriyeli mülteci/sığınmacı öğrencilere ilişkin algılarını etkileyen faktörlerin anlaşılmasına yönelik çalışmalar da yapılmıştır. Öğretmenlerin Suriyeli mültecilerin eğitimine ilişkin bakış açılarını araştıran bazı araştırmalar şunlardır:

Coşkun ve Emin (2016) Türkiye’de yaşayan Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Zorluklar. SETA, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, İstanbul. Bu araştırmada ulaşılan sonuçlar şunlardır:

Suriyeli çocukların eğitimine yönelik uygulanan politikalar, diğer alanlarda olduğu gibi, başlangıçta Suriyelilerin kısa sürede geri döneceği varsayımına yöneliktir. Türk ve Suriyeli STK'lar bu süreçte aktif olarak yer alarak eğitimde önemli rol oynadılar. Bu kuruluşların Suriye dilinde, kendi müfredatları ve öğretmenleriyle geliştirdikleri GEM modeli, Suriyelilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla öncelikli seçenek olarak değerlendirildi. Ancak Suriye'deki çatışmanın acil bir durumdan uzun vadeli bir insani krize dönüşmesiyle birlikte, Türkiye'deki Suriyelilerin uzun vadeli eğitimi ve sosyal entegrasyonu için GEM'lerin tek başına yetersiz kaldığı ortaya çıktı. Bu nedenle devlet okullarının artık ikinci ve daha sürdürülebilir bir alternatif olarak daha belirgin bir rol üstlenmesi öngörülmüyor. Öğretmenler de bu geçişte önemli bir rol oynamaktadır.

Kardeş ve Akman (2018)'ın araştırmasında, öğretmenlerin Suriyeli mülteci çocuklara eğitim verme konusunda ne düşündüklerini araştıran bir araştırma yapmıştır. 19 öğretmenle konuşup onlara sorular sorulmuştur.

Öğretmenler bu çocukların en büyük sorunlarının dil öğrenme ve okula alışma olduğunu söylemişlerdir. Öğretmenler ayrıca mevcut müfredatın bu çocuklara yönelik yeterince iyi olmadığını, bu nedenle yeni bir müfredatın olması gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Sağlam, 'Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi' başlıklı bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bunu sağlamak amacıyla üç alt boyuttan oluşan 24 maddelik Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği (MÖTÖ) geliştirildi. Mülteci öğrencilerin bulunduğu okullarda öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi önerilmektedir. Bu onların kendilerini daha yetkin hissetmelerine ve mülteci öğrencileri eğitime becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Mülteci çocuklara yönelik empati ve özverili eylemlerin teşvik edilmesi amacıyla hizmet içi eğitimlerin desteklenmesi ve okul yönetimi ve rehber öğretmenlerle işbirliği içinde yürütülmesi önerilmektedir. Bu, mülteci öğrencilerin karşılaştığı zorlukların ele alınmasına ve çözülmesine yardımcı olacaktır.

İzmir'de yapılan bir araştırmaya göre Suriyeli öğrencilerin iletişimde zorluk yaşamaları ve bu öğrencilere etkili bir eğitim verme konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları nedeniyle sınıf öğretmenlerine yönelik ek eğitime ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir (Er ve Bayındır, 2015). Araştırma ayrıca, göç eden öğrencilerin eğitim yolculuklarında birçok zorlukla karşılaştıklarını ortaya çıkardı. Bu sorunların ele alınması ve Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine başarılı bir şekilde entegrasyonunun sağlanması amacıyla çalışmada, bu sorunların çözümünde önemli rol oynayan sınıf öğretmenlerinin bakış açılarına odaklanılmıştır.

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin eğitim deneyimlerine ilişkin bakış açılarını ve görüşlerini araştırmaktır. Bu araştırma sorusunu kapsamlı bir şekilde ele almak için araştırmacılar, sosyal olgulara ilişkin derinlemesine anlayış ve anlayış sağlama yeteneğiyle bilinen nitel bir araştırma yöntemi olan vaka çalışması tasarımını kullanmışlardır. Nitel araştırma, bu bağlamda, incelenen sosyal olay ve deneyimlerin daha derinlemesine anlaşılmasını sağlamak için psikolojik ölçümler ve gözlemler gibi öznel verilerin keşfedilmesine ve yorumlanmasına odaklanan bir araştırma yaklaşımını ifade eder (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012). Araştırmacılar, bu metodolojik yaklaşımı kullanarak öğretmenlerin incelikli bakış açılarını yakalamayı ve Suriyeli öğrencilerin karşılaştığı eğitimsel zorluklara ve fırsatlara ışık tutmayı amaçlamıştır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012).

Öğretmenlerin mülteci çocukların eğitiminde karşılaştıkları sorunları, eğitimin önündeki engelleri ve olası çözüm yollarını derinlemesine araştırmak amacıyla bu araştırmada durum çalışması deseni seçilmiştir. Bu nitel araştırma yaklaşımı, bir veya birkaç durumun derinlemesine incelenmesini ve bu durumlarla ilgili temaların ortaya çıkarılmasını içermektedir (Creswell ve diğerleri, 2007).

Bu çalışmada insanlarla konuşarak ve onlara sorular sorarak bilgi toplanmıştır. Bu onların ne düşündüğünü çok detaylı bir şekilde anlamamıza yardımcı olmuştur. Soruların önceden belirlendiği, soruların biraz esnek olduğu ve hiçbir sorunun olmadığı farklı röportaj türleri vardır. Bu çalışmada soruların biraz esnek olduğu röportajlar kullanılmıştır. Öğretmenlerle, Suriyeli öğrencilerin okul sistemindeki durumu, okulda karşılaştıkları sorunlar, öğretmenlerin nasıl etkilendiği ve yardımcı olmak için neler yapılabileceği hakkında neler düşündüklerini öğrenmek için konuşulmuştur.

4.2. Evren ve Örneklem

Daha önce ön görüşme yapmış olan öğretmenlere telefon görüşmeleri ve e-postalar aracılığıyla ulaşılmıştır. Araştırma projesi için toplamda 30 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Bu öğretmenlerin 17'si kadın, 13'si erkektir. Toplanan veriler, 16 öğretmenin 1 ila 20 yıl arasında değişen mesleki deneyime sahip olduğunu, 14 öğretmenin ise 21 yıl ve daha fazla mesleki deneyime sahip olduğunu göstermiştir. Araştırmacı, Denizli'nin Pamukkale ilçesinin diğer ilçelere göre daha fazla Suriyeli öğrenciye sahip olduğunu tespit etmiştir.

4.3. Araştırmaya Katılmayı Kabul Eden Öğretmenlerin Özellikleri

Araştırmaya 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı Denizli ili Pamukkale ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 2 ilkokulda görev yapan 30 öğretmen gönüllü olarak katılmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 3 tanesi Pamukkale ilçesi Akhan Mahallesi, kalan 27 tanesi ise Pamukkale ilçesi Karşıyaka Mahallesi olmak üzere 2 okulda görev yapmaktadırlar.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 17'i kadın 13'u erkektir. Sınıf öğretmenlerinin iki tanesinin yaşı 20-30 arası, on tanesinin yaşı 31-40 arası, on altı tanesinin yaşı 41-50 arası, iki tanesinin yaşı 51-60 arası olduğu görülmüştür.

Öğretmenlikteki kıdemlerine bakıldığında, on sekiz öğretmenin 21 ve üzeri deneyime sahip olduğu, on öğretmenin 11-20 yıl arası, 1 öğretmenin 1-5 yıl, yine bir öğretmenin 6-10 yıl arası kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin dokuz tanesi 2. Sınıf, 7 tanesi 4. Sınıf, sekiz tanesi 3. Sınıf ve altı tanesinin ise 1. Sınıf okuttuğu görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenci sayılarına bakıldığında 10 tanesinin 31-35 arası öğrencisi, beş tanesinin 26-30 arası öğrencisi, yedi tanesinin 20-25 öğrencisi, sekiz tanesinin 20 öğrenci altında öğrencisi vardır.

Suriyeli öğrenci sayılarının sınıflardaki dağılımına bakıldığında; yedi öğrencisi bulunan, bir öğrencisi bulunan, altı öğrencisi bulunan, iki öğrencisi bulunan, üç öğrencisi bulunan her sınıftaki öğretmen sayısı 4 tür. İki tanesinde 5 öğrenci, üç tanesinde 8 öğrenci, üç tanesinde 4 öğrenci, iki tanesinde ise 1 Suriyeli öğrenci bulunmaktadır.

17 öğretmenimiz Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik herhangi bir seminer/kurs almış iken 13 öğretmenimiz ise bununla ilgili bir eğitim almamıştır. Ancak bütün öğretmenlerimizin, Suriyeli öğrencilere ülkemizde eğitim vermeye başladığı zamandan itibaren en az 1 öğrencisi mutlaka bulunmuştur. Okulların bulunduğu konumdan dolayı öğretmenlerimiz bu öğrencilerle ilgili oldukça tecrübeye sahiptirler.

4.4. Verilerin Toplanması

Görüşme formunda katılımcılara ait demografik bilgilerin yanı sıra Suriyeli kimliklerine ilişkin detaylar da yer almıştır. Ayrıca katılımcıların eğitimlerine ilişkin görüşlerine ilişkin sorular da yer almaktadır. Soruların detaylandırılması amacıyla literatür taraması yapılmış ve halihazırda Milli Eğitim Bakanlığı'nda sınıf öğretmeni olarak görev yapan oldukça deneyimli iki öğretmenle görüşme yapılmıştır. Değerli katkılarına dayanarak bazı sorular çıkarılmış, diğerleri eklenmiş veya değiştirilmiştir. Örneğin öğrenci sayısına ilişkin soru, sınıftaki Suriyeli öğrenci sayısını da içerecek şekilde genişletilmiştir.

Görüşme formundaki sorulardan bazıları şunlardır:

- 1) Gözlemlerinize göre sınıfta Suriyeli çocukların karşılaştığı ortak sorunlar nelerdir?
- 2) Var olan eğitim sistemimizde Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik ne gibi boşluklar var?
- 3) Mülteci çocukların derse katılımını sağladınız mı?
- 4) Suriyeli öğrencilerin ön eğitim almadan eğitime yerleştirilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bütün öğretmenlere aynı sorular soruldu. Araştırmacı, öğretmenlere birden fazla soru sormaktan, yönlendirici sorulardan ve basit bir evet veya hayır yanıtı gerektiren sorular sormaktan kaçındı (Merriam ve Tisdell, 2015).

Ayrıca araştırmacı güvenilirliği sağlamak için öğretmen görüşlerindeki tutarlılığı kontrol etmeye zaman ayırmış ve toplanan verilerin sonuçları görüşme yapılan kişilerle saygılı bir şekilde paylaşılmıştır (Creswell, 2013).

4.5. Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde ilk adımlardan biri, ilgili alanda bilgili bir uzman tarafından verilerin bir Word belgesi halinde derlenmesiydi. Bu belge, sonraki analizler için doğruluğunu ve anlaşılabilirliğini sağlamak amacıyla birçok kez titizlikle incelenmiştir. Ek olarak, bulgulardan konu dışı veya alakasız ayrıntıların çıkarılmasıyla bilgilerin iyileştirilmesi için çaba gösterilmiştir (Guest vd., 2012).

Veriler başlangıçta iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Daha sonra veriler belirli kategorilere göre sınıflandırılmış ve son olarak çalışmanın bulguları tümevarımsal yaklaşım kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Analiz süreci boyunca araştırmacılar, belirledikleri temaları ve bunlara karşılık gelen kodlamaları sürekli gözden geçirerek bulgularının güvenilirliğini artırmayı hedeflemiştir. Ayrıca belirlenen bu temaların ve kodlamaların güvenilirliği bağımsız bir araştırmacı tarafından da doğrulanmıştır. Katılımcı öğretmenlerin vermiş olduğu görüşler ise, görüşleri dikkate alınan her öğretmenin sınıf düzeyine göre kategorize edilmiştir. Örneğin SÖ5: Görüşü alınan 5. Sınıf öğretmenini ifade etmektedir.

5. SONUÇ

Bu araştırmaya katılan 30 sınıf öğretmeni ile yapılan yüz yüze görüşmelerde 5 tema ve her temanın da alt temaları bulunmaktadır.

Bu temalar aşağıya tanzim edilmiştir:

5.1. Sınıf Öğretmenlerine Göre Eğitim Sistemimizin Suriyeli Öğrencilerin Eğitimindeki Aksaklıkları

Bu bölüm derse giren öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere nasıl eğitim verilmesi gerektiği konusunda ne düşündükleriyle ilgilidir. SÖ8 “Öğrencilerin müfredat konularına yetişemediğini Türkçe dersi ve temel derslerde geride kaldıklarını düşünüyorum.” demiştir. 24 öğretmen ise çocukların dil sorununu çözmeden sisteme sokmanın yanlış olduğunu düşünmektedir. 24 öğretmen çocukları normal sınıflara yerleştirmeden önce dil eğitimi vermenin daha iyi olduğunu düşünürken, 6 öğretmen yaşlarına göre çocuklara eğitim vermenin yeterli olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlere ve Suriyeli öğrencilere sınıfta bulunma durumu sorulduğunda 23 öğretmen olumsuz, 7 öğretmen ise olumlu görüş bildirmiştir.

Suriyeli öğrencilerin tamamının aynı sınıf ortamında bulunması ile ilgili 23 öğretmen negatif düşünce, 7 öğretmen ise pozitif görüş beyan etmiştir.

5.1.1. Suriyeli Öğrencilerin Ön Eğitim Almaları ile İlgili Görüş Bildirenler

Bu çalışmaya katılan 24 öğretmen herhangi bir ön eğitim almadan Suriyeli öğrencilerin okullara yerleştirilerek ders verilmesini uygun görmemiştir.

SÖ8 “Bir yıl veya bir yarıyıl süreyle uzman öğretmenler tarafından verilen Türkçe hazırlık dersini almak zorundadırlar.” demiştir. “Anlamanın zor olmasının nedeninin değerlerimizin Suriyeli öğrencilerin değerleriyle örtüşmemesi ve dil sorunu olmasıdır” demiştir ve başka bir öğretmen arkadaşımızın beyanı da bu şekildedir.

SÖ17 “Kalabalık sınıflarda Türk öğrencilerimizle Suriyeli öğrencilerimiz arasındaki akademik başarı farkını kapatmakta zorlanıyoruz.” demiş ve sözlerine şöyle devam etmiştir: "Entegrasyon eğitimi almamış Suriyeli öğrenciler ilerlememizi engelliyor."

SÖ26 okuma-yazma bilmeyen Suriyeli öğrenciler üst sınıflara yerleştirildiğinde sorunlar yaşanıyor. Bu kişiler, onları yaşlarına göre sınıflara koymanın yanlış olduğunu, önce özel eğitim almaları gerektiğini söylüyorlar. Bunun nedeni okul kurallarına uymakta ve okul ödevlerini yapmakta zorluk yaşamalarıdır.

5.1.2. Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Hepsinin Aynı Sınıfa Konulması Hakkındaki Görüşleri

Bu çalışmaya katılan 23 sınıf öğretmeni bu öğrencilerden hemen hepsinin aynı sınıf ortamında eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılmasının uygun olmadığı düşüncesinde iken 7 sınıf öğretmeni ise Suriye’den

ülkemize gelen öğrencilerin tamamının aynı sınıfta ortamında eğitim faaliyetlerine katılması yönünde görüş beyan etmişlerdir.

SÖ22 MEB'in açmış olduğu uyum sınıflarında daha önce çalıştığını belirtmiş, bir öğretmen 15 Suriyeli öğrenci ile aynı sınıfta eğitim yaparken büyük sorunlar yaşadım” derken, SÖ22 bu uygulamanın doğru bir yöntem olduğunu fakat bu sınıflara Suriyeli mülteci öğrencilerin dilini bilen yani Arapçaya hâkim öğretmenlerin girmesi gerektiğini düşünüyorum” demiştir.

SÖ16 “Bu sınıfların derslerine giren öğretmen için çok zor bir sürecin yaşandığı ifade edilirken, şayet bu şekilde bir metot benimsenecekse Öğrenci sayısının çok az olması gerekir, kız erkek dağılımı da dengeli olmalı” düşüncesinde iken sözlerine şöyle devam etmiştir; “Eğitim seviyesinin En iyi olduğu sınıflara akranlarına göre eşit bir şekilde dağıtılmalı, fakat sayı hiçbir zaman 2-3 öğrenciyi geçmemeli şayet geçecekse çevredeki okullara öğrenciler dağıtılmalı.” demiştir.

SÖ15 “MEB şuanda 3. ve 4. Sınıfa devam eden mülteci öğrenciler için uyum sınıfları açmakta ve onların seviyesine ve kültürüne uyumlu bir müfredat ile bu yapılan uygulamadan verim alınabilir” demiştir.

SÖ7 “Bu yıl bizim eğitim kurumumuzda denendi ancak Türk öğrencilerden bağımsız bir klik haline geldiler” dermiştir. Bir diğer öğretmen SÖ11 “farklı bir sınıfta eğitim almaları daha olumsuz sonuçları beraberinde getiriyor çünkü kendi okul arkadaşları ve okuldaki diğer akranları ile irtibatları kesilmektedir.” demiştir.

SÖ24 “Mülteci öğrencilerin hepsi aynı sınıfta eğitim öğretime katılınca öğrenmenin gerçekleşmesi güçleşmektedir” demiştir. Bir diğeri ise “Mülteci öğrenciler en asgari düzeyde okula uyum sağlayıncaya kadar bu sınıfa alınmaları gerekir” şeklinde düşünce beyan etmiştir.

5.2. Suriyeli Öğrencilerin Velileri

Bu araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı Suriyeli ebeveynlerden dolayı bazı zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir.

Bu zorluklar arasında 21 öğretmen ebeveynlerin Türkçe yeterliliğinin olmaması, 7 öğretmen ailenin çocuklarına karşı ilgisiz olması ve 2 öğretmenin de belirttiği diğer çeşitli sorunlar yer almaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden Suriyeli öğrencilerin velileri hakkındaki görüşlerini paylaşmaları istenmiştir. Bu öğretmenlerin görüşleri Suriyeli öğrenci velileri bağlamında dikkatle incelenmiştir.

5.2.1. Suriyeli Öğrenci Velilerinin Türkçe Bilmemesi

Bu çalışmaya katılan 21 sınıf öğretmeni, Suriyeli velilerle yaşanan sorunu bu velilerin Türkçe bilmemesine bağlamıştır. SÖ3 “Anlaşmıyoruz” görüşünü dile getirirken, SÖ9 ise şunları söylemiştir: “Veliler okula gelmiyor, telefonda konuşamıyoruz, gönderdiğim yazılı bilgiler (formlar) geri dönmüyor.” Daha sonra “Veli toplantıları diğer öğrencilerin velileriyle tanışmaya benzemiyor” diyerek sözlerine devam etmiştir. SÖ26 şunları söylemiştir: “Kendilerinin işine geleni anlıyorlar. Çocukla ilgili sorunlar olduğunda iletişim kuramıyoruz. Ancak yardım geldiğinde yanına Türkçe konuşan bir akrabasını alıp bize geliyor. "diye görüş beyan etmişler.

Aslında bu çevirmenle iletişim pek çok çalışmanın odak noktası olmuştur. Türkiye'den Belçika'ya taşınan Türk öğrencilerin eğitimi üzerine yapılan bir araştırmaya göre (Manço, 2000), Türk ebeveynler, sınırlı dil yeterliliklerine rağmen, çocuklarının eğitimiyle ilgili olarak öğretmenlerle sohbet etmeye çalışmışlardır. Bu sorunu çözmek için yeterli dil becerisine sahip tanıdıklarından yardım istediler ve tercümanlara başvurular. Bu çalışma onların araştırmalarından elde edilen sonuçlarla bizim bulgularımız arasında benzerlik olduğunu ortaya koymaktadır.

5.2.2. Suriyeli Öğrenci Ailelerin Çocuklarına Karşı İlgisiz Olması

Bu çalışmaya katılan 13 öğretmen, Suriyeli ebeveynlerin çocuklarına karşı belli düzeyde ilgisizlik sergilediğini belirtmiştir. SÖ4 kodlu olan öğretmen hijyen, düzenli ve doğru beslenme konularına yeterince dikkat edilmediği yönündeki endişelerini dile getirmiştir. SÖ9 sınıf öğretmeni “Eğitim kurumlarını bir öğrenme yeri olarak değil, çocuğunun sadece zaman geçireceği bir yer olarak görerek, çocuğun eğitiminde ebeveynlerin katılımının eksikliğini algılandığını” vurgulamıştır. Hatta bir veli, çocuğunu okula öncelikle eğitim amaçlı değil, onu kendisinden ayırma aracı olarak gönderdiğini bile dile getirmiştir.

SÖ9 “İlgisiz davranıyorlar, çocuğu okula gönderiyorlar ama ders var mı, ödev var mı, iş var mı, çocuğun ihtiyacı var mı diye bakmıyorlar.” SÖ6 görüşlerini şu şekilde ifade etti: velileri göremediğini, ne kadar ararsak arayalım onları okula getiremediğini" ifade etmiştir.

Mercan Uzun ve Bütün (2016), okul öncesi öğretmenlerinin mülteci çocukların eğitimine ilişkin görüşlerini araştırdıkları araştırmada Suriyeli çocuklar bizim çalışmamıza benzer ifadeler kullanmış ve Mülteci çocukların ebeveynlerine ulaşmanın zor, iletişime geçmenin imkânsız olduğu sonucuna varılmıştır.

MEB UNİCEF ile işbirliği ile Suriyeli öğrencilerin eğitim kurumuna nasıl kayıt yapılacağı ve nasıl destekler sağlanacağı ile ilgili kitapçıklar hazırlamıştır. Türkçe, Arapça, İngilizce olarak basılan bu kitapçıklarda Suriyeli mültecilere, Sivil Toplum Kuruluşlarına, Okul idarelerine bilgilendirmeler yapılmıştır (MEB, 2015).

Topsakal, Merey ve Keçe (2013)'ye göre öğretmenler, sınıflarına göç eden Suriyeli öğrencilerin ebeveynlerinin çevreleriyle ilgili zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmacılar, Suriyeli ebeveynlerin maddi zorluklarla karşılaştıklarından çocuklarına bakmakta zorluk çekmelerinin anlaşılır bir durum olduğunu kabul etti. Ancak çocuklara kaliteli bir eğitim vermenin onların genel refahı açısından çok önemli olduğuna inanılmaktadır.

5.2.3. Diğer

SÖ24 okula ait kuralları bilmeyen veya bildiği halde uymaya yanaşmayan Suriyeli öğrenci ebeveynlerinden şikâyetçi olarak; “Kapıya tıklamadan içeriye giriyorlar, benimle hiç iletişime geçmeden çocuğu ile konuşup daha sonra kapıyı çarparak çıkıyorlar” demiştir. SÖ17 ise “Anneler olan ebeveynler erkek öğretmenler ile iletişime geçmekten sakınıyor, ayıplanıyor ya da yasaklanıyorlar.” diyerek kültürel farklılıkların olduğundan bahsetmiştir.

5.3. Suriyeli Öğrenciler

Suriyeli öğrencilerin kendi sınıflarındaki eğitimlerine ilişkin araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, çeşitli fikirler sunmuştur.

Bu fikirler, akademik ve akademik olmayan faaliyetlere katılım düzeylerinin yanı sıra diğer öğrencilerin Suriyeli öğrencilerle ilgili olarak karşılaştıkları zorluklara göre kategorize edilmiştir.

5.3.1. Suriyeli Öğrencilerin Etkinliklere Katılımı

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri Suriyeli öğrencilerin etkinliklere katılımlarının iki ayrı aşamaya ayrılabilirliğini gözlemlemiştir.

İlk aşama öğrencilerin sınıflarında kültür derslerine katılımlarıyla ilgiliyken, ikinci aşama ise öğrencilerin yeteneğine ve ilgi alanlarına göre görsel sanatlar Beden Eğitimi gibi derslere katılımlarıyla ilgilidir.

5.3.1.1. Ders içi etkinliklere katılım durumu

Sınıf öğretmenleri sınıf içi etkinliklere katılım konusunda çeşitli bakış açılarını paylaştılar. Bazı öğretmenler öğrencilerin Türkçe ve okuma derslerinde zorluk yaşamaları konusunda endişelerini dile getirirken (20), bazıları ise öğrencilerin Matematik derslerinde daha başarılı (6) olduklarını ifade etmiştir.

5.3.1.1.1. Türkçe dersi ve okuma ile ilgili dersler.

Görüşler öğrencilerin bu derslerde zorluklarla karşılaşabileceği yönündedir. SÖ2, Suriyeli öğrencilerin Türkçe bilgilerinin sınırlı olması nedeniyle derslere aktif olarak katılamayabileceklerini belirtti. SÖ5 ise bazı öğrencilerin Türkçe öğrenmek için çaba sarf etmesine rağmen dili anlamakta zorluk çeken bir grubun bulunduğunu da kabul etti. SÖ6, çocukların yaşlarına göre sınıflara yerleştirilmesi nedeniyle birinci sınıf seviyesinde olmaları nedeniyle Türkçe ile ilgili derslerde zorluk yaşayabileceklerini açıkladı. Benzer şekilde SÖ12, öğrencilerin yavaş okuma ve hata yapmasına rağmen okuma konusunda istekli olduklarını ancak soruları cevaplarken Türkçe kelimeleri bulma ve telaffuz etmede zorluk yaşadıklarını gözlemlemiştir.

5.3.1.1.2. Suriyeli öğrencilerin matematik dersine katılımı.

Bu çalışmaya katılan öğretmenlerin 10 tanesi Suriyeli mülteci öğrencilerin Matematik dersine karşı katılımlarını yeterli ve olumlu bulmuştur. SÖ22 “Matematik dersini daha iyi kavıyorlar fakat soruları anlamakta ve cevap vermekte zorluk çekiyorlar” demiştir. SÖ9 “matematik dersinin evrensel bir dil olduğundan Suriyeli mülteci öğrenciler sözel olan derslere nazaran daha iyi seviyedeler.” sözleriyle görüşlerini ifade etmişlerdir.

5.3.1.2. Beden eğitimi, resim ve müzik derslerine katılımları.

Bu çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinden 9 tanesi müzik dersine olan ilginin yetersiz olduğu, 14 tane sınıf öğretmenin ise Beden eğitimi ve resim derslerine olan katılımın zayıf olduğu, 7 öğretmen ise bu üç derslere de olan katılımların da yetersiz olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

5.3.1.2.1. Suriyeli öğrencilerin müzik derslerine katılımı.

Bu çalışmaya katılan 9 öğretmen Suriyeli öğrencilerin müzik derslerinde dahi zorluk çektiklerini belirtmiştir. SÖ11 “Müzik derslerinde şarkılar söylemekten çekiniyorlar.” demiştir. SÖ16 “Arapça şarkıları bile söyletmekte zorlanıyorum.” şeklinde ifade etmiştir. SÖ18 ise “Müzik dersine çok fazla katılma eğiliminde değilim, çoğu zaman dil bilmedikleri için kendilerini geri çekiyorlar.” şeklinde ifade ederek müzik dersine katılımın dil bilme ile bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Almanya'da Türk lise öğrencileriyle yapılan bir araştırmada (Bulgan, 2007), müzik derslerinden kültüre uyum sağlamaya yönelik yararlanıldığı ortaya çıkmıştır. Ancak çalışmamızın genç yaş grubu dikkate alındığında beden eğitimi, resim ve müzik derslerinin tam olarak kullanılmasının faydalı olacağı sonucuna varılabilir.

5.3.1.2.2. Suriyeli öğrencilerin beden eğitimi ve resim dersine katılımı.

Araştırmaya katılan öğretmenler (12) beden eğitimi ve resim derslerinde diğer derslere göre daha iyi öğrenci başarısı bildirmişlerdir. SÖ12 “Çocuklar beden eğitimi ve resim derslerinde daha başarılılar çünkü Türkçe kullanmalarına gerek yok” demiştir. SÖ5 ise “Bu dersleri almaya diğerlerine göre daha isteklidir.” diyerek düşüncelerini ifade etmiştir. SÖ8 “Tüm çocuklar gibi beden eğitimi ve resim derslerine katılıyorlar ancak özellikle beden eğitimi derslerinde ve teneffüslerde şiddet içeren oyunlardan hoşlanıyorlar.” şeklinde ifade de bulunmuştur. SÖ17 “Çocukların çizimlerinde genellikle asker, silah, top, uçak ve tanklar tasvir ediliyor.” demiştir. SÖ8 ve SÖ17'nin söylediklerine göre savaşın etkisiyle çocukların şiddet içeren oyunlar oynadığını, resim çizdiğini görmekteyiz.

5.3.1.2.3. Beden eğitimi, resim ve müzik dersleri.

Bazı öğretmenler Suriyeli öğrencilerin beden eğitimi, resim ve müzik derslerine katılımlarının yetersiz olabileceğini düşünmektedir. Bunlardan SÖ17 “Suriyeli öğrencilerin akranlarına göre bu konularda daha fazla zorluk yaşadıklarını belirtmiştir” SÖ5 ise beden eğitimi, resim ve müzik derslerine katılımın diğer derslere göre nispeten daha yüksek olmasına rağmen yine de tatmin edici olamayabileceği görüşünü dile getirmiştir.

5.3.2. Suriyeli Öğrencilere Karşı Diğer Öğrencilerin Tutumu

Araştırmaya katılan öğretmenler, diğer öğrencilerle birlikte Suriyeli öğrencilerin de sınıflarında bulunmasını tartışmıştır. Öğrenciler zorlukla karşılaştıklarını söyleyenler (26) ve zorluk yaşamadıklarını söyleyenler (4) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır.

5.3.2.1. Sınıflarındaki Suriyeli öğrenciler ile diğer öğrencilerin durumu.

18 öğretmen Suriyeli öğrencilerin ve sınıflarındaki diğer öğrencilerin zorluklarla karşılaştıkları ve kolay kabul edilmediklerini gözlemlemiştir. Bir öğretmen "Anlaşılmakta zorluk yaşıyorlar gibi görünüyor" demiştir. Bir başka öğretmen ise Suriyeli öğrencilerin akranlarıyla çatışma yaşama eğiliminde oldukları görüşünü dile getirmiştir. Ayrıca bu öğrencilerin sıklıkla kendilerini gruptan dışlanmış hissettikleri de kaydedilmiştir.

Konuyla ilgili olarak öğretmenlerden SÖ8, kurallar konusunda bilgi ve farkındalıklarının eksik olduğunu, bunun da sık sık çatışmalara yol açtığını belirtmiştir. Ek olarak, diğer öğrenciler okul bahçesinde sert oyunlar oynadıkları için onlarla etkileşime girmek konusunda isteksiz davrandıklarını beyan etmiştir.

Benzer şekilde SÖ11, tuvalette birbirlerini boğdukları ve birinci sınıf öğrencisinin tuvaleti tekrar kullanma korkusu geliştirmesine neden oldukları bir olaydan bahsetmiştir.

Araştırma yaptığımız okullarda Suriyeli öğrencilerin fazla olması nedeniyle, kendi gruplarını oluşturma ve birlikte faaliyetlerde bulunma eğilimindedirler. Sonuç olarak, isteseler bile diğer Türk öğrencilerin onları gruba dâhil etmesi güçlük yaşamaktadırlar. Araştırmaya katılan SÖ8 ve SÖ12 öğretmenlerin bu konudaki görüşlerini paylaşmışlardır. SÖ7, Suriyeli öğrencilerin sayısı arttıkça gruplarının da büyüdüğünü, bunun sonucunda öncelikle kendi aralarında etkileşime geçtiklerini ifade etmiştir. SÖ13, Suriyeli öğrencilerin teneffüslerde birlik olma eğiliminde olduklarını ancak Türkçe bilmedikleri için Türk öğrencilerin oynadığı oyunlara katılamadıklarını sözlerine eklemiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı okula ilk gelen çocukların saldırgan davranışlar sergilediğini ve davranışlarının giderek kötüleştiğini fark etmiştir. Ancak zamanla çocuklar sınıfa ve arkadaşlarına alıştıkça bazı olumlu gelişmeler olduğu ortaya çıkmıştır. Böylece diğer öğrencilerin tutumlarında da değişiklik olmuştur. “Diğer öğrenciler onlara farklı bakıyor, isimleriyle bile hitap etmiyor, 'Suriyeli' diyorlardı. Ama zamanla kabullendiler ve alıştılar...(SÖ5).” Bir Suriyeli öğrencisi bulunan SÖ12; “İlk başta anlaşılmadılar ama Suriyeli öğrencim uyumlu olduğu için herhangi bir sorun yaşamadılar. Tam tersine derslerde ve teneffüslerde Suriyeli arkadaşlarına yardımcı oldular.” demiştir.

Erden ve Gürdil (2009)'e göre ilkökul çağındaki çocukların travma yaşaması durumunda davranışlarında sinirlilik sergilemesinin arkadaşlarıyla ilişkilerinde bozulmaya yol açabileceğini öne sürülmektedir.

5.3.2.2. Sınıflarındaki Suriyeli öğrenciler ile diğer öğrencilerin sorun yaşamadığını belirten öğretmenler

Bu çalışmaya katılan iki öğretmen sınıflarında Suriyeli öğrencilerle diğer öğrencilerin herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir. “Sınıfımda hiçbir sorun yoktu. “Öğrencilerin etkileşime geçmesi için sürekli etkinlikler düzenliyorum... (SÖ22)” demiştir. SÖ8, “Sınıfımdaki Suriyeli öğrencilerim uyumlu, diğer öğrencilerle herhangi bir sorun yaşamadım. Uyumlu öğrencilerin diğer öğrenciler tarafından da kabul edildiğini belirterek, “Teneffüslerde birlikte oynuyorlar” demiştir.

5.4. Öğretmenin Suriyeli Öğrencilerden Etkilenmesi

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin verdikleri geri bildirimlere bakıldığında bu sürecin onları önemli ölçüde etkilediği görülmektedir.

Dört öğretmen herhangi bir etki yaşamasa da geri kalan 26 öğretmenin duygusal sağlıkları, fiziksel sağlıkları ve motivasyonları ne yazık ki bu durumdan oldukça etkilenmiştir.

SÖ19 ve SÖ18 ise durumdan etkilenmediklerini vurguladı. SÖ18, "Benim açımdan hepsi çocuk ve öğrenci, onun için motivasyonumu sürekli yüksek tutuyorum. Buradaki amacımız onlara destek olmak." Bir başka öğretmen ise "Bu sürecin bana olumsuz bir etkisi olmadı"(SÖ19) demiştir.

Öğretmenlerden SÖ24, savaş nedeniyle memleketlerinden koparılan çocuklara yönelik duygusal sıkıntılarının olabileceğini ve empati kurmak gerektiğini dile getirmiştir. Bu çocukların yeni ortamlara uyum sağlamada karşılaştıkları zorlukları kabul ettiklerini ve onları daha fazla etkilememek için öğretirken kelimelerini özenli seçerek kullandıklarını belirtmiştir. SÖ17, derslerde yaşadıkları zorluklara ve yorgunluğa rağmen bu çocuklara karşı hâlâ güçlü bir sevgi besliyorlar. SÖ11 ise çocukların kendi ülkelerinde ve dillerinde eğitim hakkını kullanamamalarından duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir.

Öğretmenlerden (SÖ7) ise motivasyonlarının olumsuz etkilendiğini belirtmiştir. Birleştirilmiş sınıflarda ders vermenin sınıftaki çeşitli dikkat dağıtıcı unsurlar nedeniyle zorlayıcı olabileceğini, bunun da motivasyonlarını korumalarını zorlaştırdığını açıklamışlardır. SÖ11 Suriyeli öğrencilerinden birinin sürekli geç gelmesinden ve bunun dersin akışını bozmasından duydukları endişeyi dile getirmiştir. Ayrıca malzeme sıkıntısı olduğundan sürekli alternatif bulmalarını gerektirdiğini de belirtmiştir. Bu beyanlar sonucunda öğretmenlerin motivasyonlarının düştüğü saptanmıştır.

Samsun'da yapılan bir araştırmaya göre öğretmenlerin, dil engeli nedeniyle sınıflarında Suriyeli öğrenci bulunmasına ilişkin endişelerini dile getirdikleri ortaya çıkmıştır (Mercan Uzun ve Bütün, 2016). Dolayısıyla bu gibi zorluklardan endişe duyumaktadırlar. Benzer şekilde Girgin'e (2010) göre Türk öğrencilerin ve velilerinin yaşadığı ve tükenmişliğe yol açan davranış sorunlarının nedeninin öğretmenler olduğu düşünülmektedir. Bu durum Suriyeli öğrencisi olan öğretmenler için de aynı derecede geçerli görünmektedir.

Beden olarak etkilendiğini belirten öğretmenlerden (SÖ11) “Hedeflerime ulaşmam için ekstra zaman ve emek harcıyor ve yoruluyorum. Sınıf içinde çok gürültü çıkarıyorlar, ders için lazım olan araç gereçlerini getirmediği gibi verilenleri de kaybetmektedirler” demiştir. SÖ8 “Yabancı dil (İngilizce) derslerinde onlar ile özel olarak ilgileniyorum. Diğer öğrenciler için ayırdığım sürenin 2 veya 3 katını onlara ayırmaktayım. Bazı derslerde ilerleme olsa da bazı zamanlar çok yorulduğumu hissediyorum” diyerek Suriyeli öğrencilerin kendilerine ‘artı yük’ getirdiğini belirtmişlerdir.

5.4.1. Okul Çalışanlarının Yardımı

Bu çalışmaya katılan sınıf öğretmenleri bu desteği okul idaresinin desteği ve rehberlik servisinin desteği olmak üzere iki başlık altında ifade etmişlerdir.

5.4.1.1. Okul Yönetiminin Desteği.

25 öğretmenimiz okul idaresinin destek olduğunu belirtirken 5 öğretmenimiz okul idaresinden herhangi bir destek almadıklarını belirtmişlerdir.

5.4.1.1.1. Okul yönetiminden destek almadığını söyleyen öğretmenler.

SÖ5, SÖ9 ve SÖ25 okul idaresinden destek alamadıklarını belirtmişlerdir. SÖ5, okul müdüründen destek almakta zorlandıklarını ifade ederek, "Yönetimimizin bu konuda maalesef eksikliği var" demiştir. SÖ9 da benzer şekilde görüşünü aktararak, "Maalesef okul yönetimi bize destek vermiyor. Öğrenci işlerini biz kendimiz hallediyoruz ve okul idaresinin bu konularda nasıl davranılacağı hususunda yeterince bilgili olmadığı görülüyor." şeklinde ifade de bulunmuştur. SÖ5, SÖ9 ve SÖ25 bu öğretmenler beyanlarıyla okul yönetiminden destek alamadıklarını belirtmişlerdir. SÖ15 ayrıca okul yönetiminin bu durumda çaresiz kaldığını ve ellerinden geldiğince yardımcı olduklarını ifade etmiştir. Okul yönetiminin destek alamamasını desteğe ihtiyaç duymamasına bağlamışlardır.

5.4.1.1.2. Okul yönetiminin destek olduğunu belirten öğretmenler.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 25'i okul yönetiminden destek aldığını bildirmiştir. SÖ8, "Okul yönetimi her zaman ilgili ve yardımsever, öğrenciyle ve gerekiyorsa ailesiyle görüşüp sorunlarımızı çözüyor" demiştir. Konuyla ilgili SÖ10, SÖ16, SÖ18 şunları söylemişlerdir "Okul yönetimimiz yabancı öğrenciler konusunda bizlere destek sağlıyor." şeklinde beyanda bulunmuşlardır.

Suriyeli öğrencilerin sınıflara adil dağılımı konusunda da birçok öğretmenimiz görüşlerini paylaşmıştır. SÖ7, "Öğrencileri sınıflara yerleştirirken eşitliği dikkate alarak katkı sağlıyorlar" demiştir. Bir başka öğretmen ise "Kız ve erkek çocukların hem sayı hem de dağılım açısından eşit temsili için çabalyorlar" diye vurgulamıştır. Ayrıca, "Okuma sorunu yaşayan Suriyeli öğrencilere ek eğitim verilmesinin önemli olduğunu, yaş olarak uygun olmayan Suriyeli öğrencilerin okula alınmaması gerektiğini" ifade etmişlerdir. (SÖ12)

5.4.1.2. Okul rehberlik servisinin desteği.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden okul rehberlik servisi ile ilgili olarak (SÖ16) "öğrenciler ile ilgili bireysel sorunların çözümünde yardımcı oluyorlar." demiştir. SÖ22 ise " Okul rehber öğretmenimiz sadece sorunlu Suriyeli öğrenciler ile görüşmekte ve çoğu zaman çaresiz kalmaktadır" sözleriyle alınan desteğin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. SÖ17 ise "Hem bizleri hem de çocukları eğitmek için seminer ve bilinçlendirme çalışmaları yapıyorlar." diyerek bu rehberlik çalışmalarının yeterli olduğunu beyan etmiştir.

Savaş geçmişleri olduğu için bu çocukların travma yaşıyor olabileceği göz önünde bulundurularak sınıf öğretmenlerinin okul rehber öğretmenleri ile diyalog halinde olmaları ve onların desteğini almaları gerekmektedir (Arabacı vd., 2014).

5.4.2. Sınıf İçi Düzenleme

Araştırmaya katılan öğretmenlerin dördü dışında neredeyse tamamının uyarılma yaptığı görülmektedir. Başarıyı artırmak için çaba sarf edilmiş ve kültürel farklılıkları dikkate alacak şekilde eğitim en başından itibaren sağlanmıştır (Nykiel-Herbert, 2010). Ayrıca araştırmamıza katılan öğretmenlerin bir kısmı öğretmenlik kariyerine Türkçe öğretmek başlamıştır. Amerika'da yaşayan Iraklı öğrencilerle yapılan araştırmada öğrenciler öncelikle dil becerilerinin edinilmesine odaklanmıştır.

4'üncü sınıf öğretmeni olduğunu söyleyen SÖ12, çocukların yaşlarına göre doğrudan 4'üncü sınıfa yerleştirildiğini, öğrencilerin eksikleri gidermek için; "Boş derslerimde de bunu hallettim, harfleri baştan vererek Türkçe öğrenmelerine yardımcı oldum." görüşünü şu şekilde ifade etti. "Okuldan sonra kalıp Türkçe bilmeyen öğrencilerimden birinin okuma yazma öğrenmesi için çalıştım. Diğer Suriyeli öğrencilerimin velileriyle iletişime geçmeye çalışıyorum. Suriyeli öğrencilerimin seviyelerine göre aktiviteler sunuyorum demiştir.(SÖ12)"

SÖ2, SÖ3, SÖ4, SÖ5, SÖ10 ve SÖ16 akran eğitimine katıldıklarını belirtmişlerdir. "Akran eğitimini ara sıra kullanıyorum" (SÖ2), "Seviyelerine göre çalışmalar yapılıyor ve Türk çocukları ile iletişim kurmalarını sağlayacak etkinliklere katılıyorlar." (SÖ3), "Suriyeli öğrencilerime bunu yapıyorum. Ortak sınıfta öğrenme onlara seviye grupları oluşturuyorum." (Yorumları şu şekilde: "Uyum sorunu yaşamamaları için sınıf ortamında diğer öğrencilerle etkileşime girmelerini sağlıyorum ve gerekiyorsa

Bireysel eğitimler veriyorum." (SÖ5), "Diğer öğrencilerle etkileşime girecek ortamı hazırlıyorum ve onlara Suriyeli öğrenci gibi değil, çocuk gibi davranıyorum." diye beyanda bulunmuştur.

Ancak mevcut müfredatın yabancı kökenli öğrencilere uygun olmadığı önceki araştırmalarla tespit edilmiştir. Bu tutarsızlık, Suriye ve Türkiye'deki eğitim sistemlerinin önemli ölçüde farklı olmasından kaynaklanmakta ve öğretmenlerin bu konuyu ele almak için kendi yöntem ve uyarlamalarını tasarlamak zorunda kalmasına yol açmaktadır (Er ve Bayındır, 2015).

5.5. Suriyeli Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Öğretmenlerin Önerileri

Suriyeli öğrencilerin karşılaştığı zorluklara yönelik sınıf öğretmenlerinin önerdiği çözümler üç ana başlıkta toplanabilir: Dil eğitimi verilmesi, anaokulu eğitimi verilmesi ve okula başlamadan önce oryantasyon eğitimi verilmesi şeklindedir.

5.5.1. Dil Eğitimi

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere yönelik en büyük sorunu ve tavsiyesi dildir. SÖ23 öneriye ilişkin olarak: "Suriyeli öğrencilerin sınıfa girmeden önce dil ve davranış eğitimi alması gerekiyor" demiştir. SÖ11, çocukların Türkçe öğrenmesini aileye bağlamıştır ve "Aileler önce Türkçe öğrenmeli. Bunun için Türkçe televizyon kanalları yayınlanmalı ve evde Türkçe konuşulmalı" diye beyanda bulunmuştur. "Suriyeli öğrencilere Türkçe dili dersi sunulmalı, isteğe bağlı değil zorunlu olmalı ve okula gitmeden önce bu gerçekleştirilmelidir. (SÖ19)" görüşünü dile getirmiştir.

Yapılan bir araştırmaya göre Türkçeyi yabancı dil olarak benimseme olasılığı en yüksek olan ülkenin Suriye olduğu ortaya çıkmıştır (Ayyıldız, 2011). Araştırma ayrıca Suriyeli öğrencilerin diğer yabancı öğrencilere göre Türkçenin basitleştirilmiş bir versiyonunu öğrenme eğiliminde olduklarını da ortaya koymaktadır. Bunun sonucunda Türkçe eğitimi alan öğrenciler eğitim sürecine aktif olarak katılabilmektedir. Ayrıca Türkiye'de ikamet eden Suriyeli akademisyenler, Suriyeli çocukların karşılaştığı dil engelini aşmak için Türkçe kullanıyor ve öğrenimlerinde desteğe ihtiyaç duyduklarını dile getirmektedirler (Seydi, 2013).

5.5.2. Ana Sınıfı Eğitimi

Suriyeli öğrencilere yönelik okul öncesi eğitim hem dil hem de davranış sorunlarına yönelik olmalıdır. Örneğin SÖ4 şunları söylemiştir: "Birinci sınıftaki okur-yazar olmayan çocukların en azından anaokuluna gönderilmesi gerekiyor. "Biraz Türkçe öğrenip arkadaşlarıyla iyi geçinebilirler" demiştir.

5.5.3. Oryantasyon Programı

Suriyeli öğrencilerin uyum programına dâhil edilmesinin bütünleşme sorununu çözeceğine inanan SÖ20, "Entegrasyonun anahtarı dil ve kültürdür. Gelen Suriyeli öğrencilerin okula başlamadan önce Türkçe eğitim almaları faydalı olacaktır" demiştir. "Sınıf ortamına girmeden önce uyum eğitimi şart. Hem öğrencilere hem de velilere hazırlık eğitimi verilebilir" diyerek uyum programının uygulanmasını önermişlerdir. SÖ20 ayrıca, "Suriyeli öğrencilerin sınıfa geçmeden önce yeni hayatlarına uyum sağlamaları için yeterli süreye sahip olmaları gerekiyor" demiştir. İyi yapılandırılmış bir sürecin ve kapsamlı testlerin önemini vurguladılar.

6. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Tartışma ve Sonuçlar

Bu çalışmanın amacı sınıflarında Suriyeli öğrenci bulunan eğitimcilerin bakış açılarını ortaya çıkarmaktır. Ancak, bu özel konuyla ilgili saha araştırmaları yoluyla yürütülen mevcut araştırmaların azlığının, bu çalışmanın bulgularını daha önceki bilimsel araştırmalarla karşılaştırma ve ilişkilendirme konusunda zorluklar yarattığını belirtmek önemlidir.

Ülkemiz coğrafi koşulları nedeniyle yüzyıllara yayılan köklü bir göç geçmişine sahiptir. Bu göçün en önemli nedeni ise komşu ülkelerin yetersiz yönetimi ve bireylerin Türkiye'ye sığınmalarına yol açması olmuştur. Bu eğilim Balkan Savaşı sonrasında Türklerin gelişiyle başlamış ve bu bölgelerde devam eden çatışmalar nedeniyle Irak, Suriye, Pakistan ve Afganistan'dan bireylerin akınıyla devam etmiştir. Türkiye çevredeki bölgede merkezi bir konumda olmayı sürdürdüğü için, bu göç modelinin daha yavaş da olsa devam etmesi muhtemeldir. Bu durumun etkin bir şekilde ele alınabilmesi için ülkemiz politikalarının sadece Suriyeli göçmenleri değil genel olarak tüm göçmenleri kapsayan kapsamlı ve kapsayıcı bir geniş görüşlülük benimsemesi gerekmektedir. Genç Suriyeli göçmenlerin eğitimine öncelik vererek ortaya çıkabilecek ciddi riskleri azaltabiliriz. İyi tasarlanmış eğitim politikalarının uygulanması, Suriyeli

öğrencilere gerekli becerileri kazandırarak fayda sağlamanın yanı sıra, gelecekte ülkemizin ekonomik ve kültürel büyümesine de önemli katkı sağlayacaktır.

MEB'in 2015-2019 yılında yayınladığı Stratejik Plan, yabancı öğrencilerin eğitime yönelik yeni bir girişim başlatarak kurumun tarihinde önemli bir kilometre taşı olmaya imza attı (MEB, 2015). Bu planların bir an önce hayata geçirilmesinin aciliyeti, Suriyeli öğrencilerin ülkemizde uyum sürecini hızlandırma ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

6.2. Öneriler

Sınıflarında Suriyeli mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenleri ile yaptığımız bu çalışmada çocukların eğitimi ile ilgili olarak aşağıdaki öneriler çıkarılmıştır.

6.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

- Suriyeli öğrencilerin eğitim aldığı okullarda dil desteği sağlanmalıdır.
- Suriyeli öğrencilere psikolojik destek sağlanmalıdır.
- Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim aldığı okulların eğitim-öğretim programlarında düzeltmeler yapılmalıdır.
- Dil sorununun çözümü için Suriyeli öğrencilerin sınıflara eşit olarak dağıtılması ve akrabalarıyla aynı sınıfa yerleştirilmemesi gerekmektedir.
- Suriyeli öğrencilerin kültürel farklılıkları aşabilmeleri için bir uyum programına tabi tutulmaları gerekmektedir.

6.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

- Araştırma evreni Denizli Pamukkale ilçesindeki iki okulla sınırlıdır. Alan genişletilerek farklı il ve okullarda yeniden kullanılabilir.
- Suriyeli öğrencilerin karşılaştıkları zorlukların belirlenmesinde onların görüşleri dikkate alınabilir.
- Aynı çalışma nitel araştırma teknikleri kullanılarak tekrar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Arabacı, İ.B., Başar, M., Akan, D., Göksoy, S. (2014). An analysis about educational problems in camps in which Syrian refugees stay: condition analysis. *International Journal of Social Sciences & Education* 4 (3) , 668-681.
- Ayyıldız, M. (2011). Suriye Ölçeğinde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi: Üç Ana Dil, Üç Farklı Etnik Yapı ve Üç Ayrı Kültürel Donanım Ortamında Türkçe Öğretimi. *AİBÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi* 11(1), 11-18.
- Bulgan, M . (2007). Uyum Sürecinde Almanya'nın Kuzey Ren Vestfalya Nrw Eyaletinde Türk Çocuklarının Eğitimdeki Konumu ve Türk Müziğinin Liselerdeki Yeri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(13) 131-144 .
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Şekercioğlu, G. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Coşkun, İ. ve Emin, M. N. (2016), Türkiye'deki Suriyelilerin Eğitimde Yol Haritası: Fırsatlar ve Zorluklar, SETA Yayınları. https://file.setav.org/Files/Pdf/20160906135243_turkiyedeki-suriyelilerin-egitiminde-yol-haritasi-pdf.pdf
- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark Plano, V. L., & Morales, A. (2007). Qualitative research designs: Selection and implementation. *The counseling psychologist*, 35(2), 236-264.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma Deseni*. (Çev. Demir, S.B.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Er, A. R., ve Bayındır, N. (2015), İlkokula Giden Mülteci Çocuklara Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Pedagojik Yaklaşımları. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*2(4), 175-185.
- Erden, G. ve Gürdil, G. (2009) Savaş Yaşantılarının Ardından Çocuk ve Ergenlerde Gözlenen Travma Tepkileri ve Psiko-Sosyal Yardım Önerileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 1-13.

- Feuerherm, E. (2013). *Language Policies, Identities, and Education in Refugee Resettlement* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. University of California.
- Girgin, G. (2010). Bir Grup İlköğretim Öğretmeninde Tükenmişlik Sendromu. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 31(3), 602-608.
- Guest, G., Namey, E. E., & Mitchell, M. L. (2012). *Collecting qualitative data: A field manual for applied research*. Sage publications. <https://doi.org/10.4135/9781506374680>
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2023, Ekim 19). *Türkiye'deki Suriyeli Sayısı Ekim 2023* <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>
- Kardeş, S. & Akman, B. (2018). Suriyeli Mültecilerin Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *İlköğretim Online*, 17 (3) , 0-0. DOI: 10.17051/ilkonline.2018.466333
- Kosheleva, E. Y., Samofalova, E. I., Holtman, C., and Kopotilova, Y. E. (2015). Chinese Students in Russia: Causes of Migration and Basic Educational Behavioral Tenets. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 215, 38-42.
- Kohler, A. D., ve Lazarin, M (2007). *Hispanic Education in the United States*. Washington D.C.: National council of La Raza.
- Manço, A. (2000). Belçika'da Türklerin 40 Yılı (1960-2000): Sorunlar, Gelişmeler, Değişmeler. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , (1) , 119-133.
- Matthews, H. & Ewen, D. (2006). *Reaching all children: Understanding early care and education participation among immigrant families*. Washington, D.C.: Center for Law and Social Policy.
- Mercan Uzun, E. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. JohnWiley & Sons.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2015). T.C. Millî Eğitim Bakanlığı 2015-2019 Stratejik Planı. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf
- Nykiel-Herbert, B. (2010). Iraqi Refugee Students: From A Collection Of Aliens To A Community Of Learners. *Multicultural Education*, 17(3), 2-14.
- Pumariega, A. J., Rothe, E., & Pumariega, J. B. (2005). Mental health of immigrants and refugees. *Community mental health journal*, 41(5), 581-597.
- Seydi, A. R. (2013). Türkiye'deki Suriyeli Akademisyen ve Eğitimcilerin Görüşlerine Göre Suriye'deki Çatışmaların Suriyelilerin Eğitim Sürecine Yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013 (30) , 217-241.
- Topsakal, C., Merey, Z., ve Keçe, M. (2013). A Qualitative Study On Education Rights And Problems Of Immigrant Families' Children. *Uluslararası SosyalAraştırmalar Dergisi*, 6(27), 546-560